

การสร้างครูผู้นำวิชาการในยุคชีวิตวิถีถัดไป Create Academic Leaders in The Next Normal

ธิดารัตน์ ทักกะคีรี* สุมันตนา ทิมมณีนาย* อธิ์กร วรบำรุงกุล**
เริงวิญญ์ นิลโคตร*** วัยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***
Thidarat Takkere* Sumantana Timmaneechay* Theerangkoon Warabamrungkun**
Reongwit Nilkote*** Waiwoot Boonloy*** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 2 November 2022 / Revised: 22 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีถัดไป มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลง ครูต้องสร้างทักษะภาวะผู้นำวิชาการด้วยหลักของ SMART คือ มีทักษะความรู้ ความสามารถ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (S : Skill) รู้จักการบริหารจัดการองค์ความรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก (M : Management) มีเจตคติจิตสำนึกของความเป็นครู สร้างพลังให้ผู้เรียนเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ดี และปลูกฝังความดี มีคุณธรรม ควบคู่ไปกับการมีความรู้ (A : Attitude) จัดหาแพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อ สิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน (R : Resource) โดยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ (T : Technology) ด้วยหัวใจภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ด้วยการนำแนวทางการพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีถัดไปมาเป็นฐานคิดในการออกแบบให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการ และเสริมสร้างพลังให้ครูเป็น “ครูเพื่อศิษย์” อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ / ครูยุคชีวิตวิถีถัดไป / การพัฒนาครู

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The following common proficiencies for teachers will be critical in developing students and keeping them up to date with the ever-changing world. Teachers must consider the SMART model. First and foremost, the academic leaders should be skilled, knowledgeable, and capable. Second, management expertise and a positive attitude. Third, the teacher must be able to find and synthesize a media, as well as prepare the environment for students to be ready to learn. Most importantly, the teacher must be able to adapt to new technologies in the workplace.

In addition to hard skills, the teacher should be able to encourage the student's passion, imagination, and morality in accordance with wisdom. As a result, the administrator must inspire teachers to be "true teachers."

Keywords: Academic Leadership / Next Generation Teachers / Teacher Development

บทนำ

ครู ผู้นำทางวิชาการ

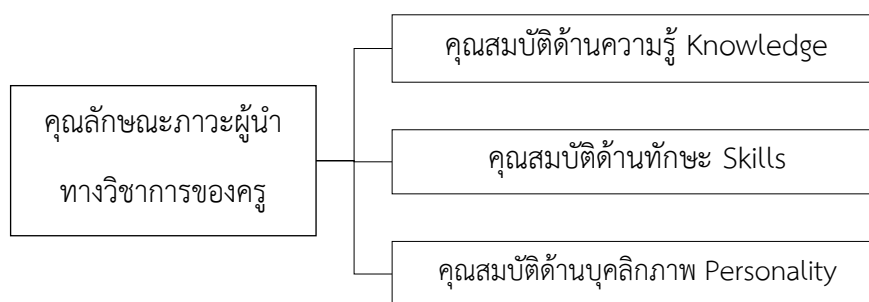
ปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญกับการดำรงชีวิตหรือที่เราเรียกกันว่า “ยุคดิจิทัล” ในยุคนี้เทคโนโลยีไม่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญกับเศรษฐกิจและสังคมเพียงอย่างเดียว ยังรวมไปถึงระบบการศึกษาด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายครูอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้และมีทักษะที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคดิจิทัลได้ ดังนั้น ครูต้องสร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการให้กับตนเอง เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้ ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยี บนพื้นฐานของการเป็นคนดี มีปัญญาและมีคุณธรรม (วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2563)

ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การพัฒนาครูต้องเปลี่ยนตาม ระบบการศึกษาจึงจะเกิดการปฏิรูป ก้าวทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ในที่นี้ขอยกตัวอย่างการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กในยุคดิจิทัล เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กจะมีครูไม่ครบตรงตามสาขาวิชา ดังนั้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำทางวิชาการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพทั้งด้านความรู้ และทักษะ ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กจะเน้นไปทางด้านทักษะอาชีพหรือทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข (สุพิชญ์ชญา มีแก้ว และคณะ, 2564)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคการเปลี่ยนแปลง ครูต้องเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดการกับองค์ความรู้ที่นำมาพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขพร้อมคิดสร้างผลงานให้เกิดกับผู้เรียนอยู่เสมอ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560) แล้วเนื่องด้วยชีวิตวิถีถัดไปจะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ครูจะต้องพัฒนาเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคชีวิตวิถีถัดไปการเชื่อมโยงของระบบออนไลน์ต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ สร้างการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (ฉลองรัฐ เณรมาลัยชลมารค, 2563) วรวงศ์ รักเรืองเดช กล่าวว่า ครูต้องปรับกระบวนการทัศนในการเรียนการสอน ทำอย่างไรให้เด็กได้รู้ศักยภาพของตนเอง มีทักษะ ทัศนคติ และมีความรู้ที่ดี โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะมาส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และมีทักษะที่เกิดจากการปฏิบัติ เรียนรู้จากของจริงและมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มเติมในการเรียนรู้ของเด็ก ครูกับเด็กจะเรียนรู้พัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กัน (วรวงศ์ รักเรืองเดช, 2564) ส่วน สุขุม เฉลยทรัพย์ (2559) ได้ให้ข้อมูลว่า ลักษณะของครูที่มีความเป็นผู้นำวิชาการต้อง SMART คือ การมีทักษะกระบวนการ มีความสามารถ (S : Skill) ในการจัดการองค์ความรู้ที่มีให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียน (M : Management) มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเอง (A : Attitude) และจัดทำสื่อหรือช่องทางการสอนให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ (R : Resource) ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของการพัฒนาการศึกษา (T : Technology) ทั้งหมดนี้เป็นคุณลักษณะที่ครูผู้นำวิชาการควรมี ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิด

การพัฒนาให้เท่าทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้ ครูยังต้องมีหัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่เน้นการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถทำงานร่วมกับผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นไปตามที่ชุมชนและสังคมต้องการ

เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564) ได้ทำตารางผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูจากนักวิชาการ 7 แหล่งมารวมกัน พบว่า มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 17 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบจากองค์ประกอบที่มีนักวิชาการเลือกใช้ในงานวิจัยตั้งแต่ 4 ความถี่ขึ้นไป เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือในการวิจัยและเป็นองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจำนวน 3 องค์ประกอบ โดยได้องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ องค์ประกอบที่ 1 คุณสมบัติด้านความรู้ องค์ประกอบที่ 2 คุณสมบัติด้านทักษะ และองค์ประกอบที่ 3 คุณสมบัติด้านบุคลิกภาพ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบ จะเป็นคุณสมบัติหลักที่ผู้นำวิชาการควรมี ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการ

ที่มา : เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในยุคของการเปลี่ยนแปลงที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา การพัฒนาครูจึงมีความจำเป็นที่จะทำให้ผู้เรียนก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะด้านของภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่ครูจะต้องมีการบริหารจัดการองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก สร้างองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง ทั้งนี้ครูต้องพัฒนาตนเองด้านเจตคติ มีจิตสำนึกของความเป็นครูรวมถึงหัวใจของครูที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ พร้อมพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวผ่านยุคชีวิตวิถีใหม่ไปสู่ยุคชีวิตวิถีถัดไปได้ด้วยมีประสิทธิภาพและมั่นคง

ครูยุคชีวิตวิถีถัดไป

ในยุคชีวิตวิถีถัดไปการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างพลิกผัน (Disruption) สถานการณ์เหล่านี้ เรียกว่า VUCA World ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความผันผวน (V - Volatility) ความไม่แน่นอน (U - Uncertainty) ความซับซ้อน (C - Complexity) และความคลุมเครือ (A - Ambiguity) ส่งผลให้ครูต้องปรับเปลี่ยนตนเองพร้อมจะ

เรียนรู้และเปิดกว้างสำหรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นยุคของวิถีถัดไปที่ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองในยุคชีวิตวิถีถัดไปสู่การสร้างผู้เรียนที่สามารถมีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 (อานุภาพ เลขะกุล, 2564) ดังนั้น ครูจะต้องพัฒนาตนเอง โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากผู้สอนมาเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ (Learner Facilitator) เชื่อมโยงหลักสูตรการสอน จัดการองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลของผู้เรียนให้เข้ากับแพลตฟอร์มออนไลน์ เปลี่ยนจากครูที่สอนแบบบรรยาย (Passive Learning) เป็นครูที่จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยที่จะต้องเชื่อมโยงให้ผู้เรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง (พระพรหมพิริยะ ถาวโร (มาลัยรักษ์), 2564) อีกทั้งต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ที่เป็นวิถีในการพัฒนาเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ในยุคชีวิตวิถีถัดไป ยืน ภู่วรรณ (2564) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงกับการสร้างความสามารถที่จะใช้ในอนาคต ต้องให้ความสำคัญในเรื่องผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือในยุคชีวิตวิถีถัดไป เนื้อหาความรู้อยู่บนคลาวด์มากมาย การเรียนจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่การถ่ายทอดเนื้อหาตามหลักสูตรเท่านั้น ยังมีความรู้อีกมากมาย ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจบนคลาวด์ที่มีสื่อการศึกษาแบบเปิด มีรูปแบบเป็นมัลติมีเดีย คลิปวิดีโอ ที่ช่วยกระตุ้น ความสนใจ ความสนุก และแรงบันดาลใจให้อยากดู ครูจึงอยู่ในฐานะที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน การเรียนรู้จึงเป็นไปในรูปแบบเฉพาะตัวมากขึ้นที่จะต้องเน้นการพัฒนาทักษะความคิด สร้างสรรค์ เสริมสร้างพลังจินตนาการและความคิดริเริ่มของผู้เรียน

รูปแบบการเรียนรู้วิถีถัดไปเป็นพื้นฐานการสร้างสมรรถนะ การกำหนดทักษะความสามารถที่จะได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วประเมินและวัดผลระดับความสามารถที่ผู้เรียนได้รับ เพื่อมาช่วยวางแผนการเรียนรู้ การสอนให้บรรลุเป้าหมาย การเรียนจึงต้องเน้นให้เกิดการแสดงออก เช่น ใช้แบบอภิปราย ครูจะเป็นผู้กระตุ้น การเรียนแบบอภิปรายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคโนโลยีมีส่วนช่วยในเรื่องเหล่านี้ได้ รูปแบบการเรียนรู้วิถีถัดไปจึงควรเน้นรูปแบบการสร้างประสบการณ์ (Learning Experience) การลงมือทำหรือการพบปัญหาด้วยตนเอง วิธีเรียนด้วยประสบการณ์เช่นนี้จะช่วยต่อยอดการเรียนรู้มากขึ้น การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมทักษะความร่วมมือ การแก้ปัญหาโดยแสวงหาความร่วมมือกับคนอื่น พร้อมกับเคารพในความคิดต่างของมุมมองที่ไม่เหมือนกัน การศึกษาจึงต้องประสานทั้งโลกกายภาพและไซเบอร์ (ยืน ภู่วรรณ, 2564)

จัดการเรียนรู้อย่างไรถึงจะตอบโจทย์การเรียนการสอนยุคชีวิตวิถีถัดไป การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะสำคัญสอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง จำเป็นต้องจัดรูปแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitate) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียน คือ การเรียนรู้เชิงลึก สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และสร้างนวัตกรรม

ได้ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2563) ให้ข้อมูลว่า การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถทำได้ดังนี้

1) ศึกษาความชอบ ถ้าครูสามารถทำให้ผู้เรียนมีความชอบในการเรียนได้ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมการเรียนอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) ศึกษาสาระและรูปแบบการเรียนรู้ที่เข้ากับความชอบของผู้เรียน ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองสัณยของผู้เรียนได้ โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจมากกว่ารูปแบบการเรียนรู้ไม่ตรงกับความต้องการ

3) ศึกษาช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมกับถอดบทเรียนของความรู้ ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก

4) เตรียมสื่อหรือช่องทางการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้เลือกด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล จะทำให้ผู้เรียนจดจ่ออยู่กับการเรียนรู้ในสิ่งที่ตัวเองเลือก

5) จัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ โดยผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย ออกแบบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วนำสิ่งที่ได้ไปใช้ จะทำให้เกิดการประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งใหม่ ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ที่คงทนอยู่ได้นานที่สุด

6) ประเมินช่องทางและวิธีการเรียนรู้ ผู้สอนต้องดูว่าตอบโจทย์การเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด เพื่อจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้เรียนมีพื้นที่การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า ครูยุคชีวิตวิถีถัดไปจะต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เมื่อโลกไม่หยุดหมุน การศึกษาก็ไม่หยุดพัฒนาเช่นกัน ครูจะต้องทำอย่างไรที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้มีความสามารถ มีทักษะที่สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งแรกที่ครูควรเปลี่ยน คือ “ตนเอง” เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือ การเรียนแค่ในตำราถ่ายทอดเนื้อหาในหลักสูตรเท่านั้น ครูในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพร้อมจะเรียนรู้และเปิดกว้างสำหรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอ เปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้สนับสนุนการให้เกิดการเรียนรู้ (Learner Facilitator) เปลี่ยนจากการสอนแบบบรรยาย (Passive Learning) มาเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) เปลี่ยนจากเนื้อแคในตำรา มาเป็นความรู้ที่มีอยู่รอบตัว ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ทันสมัย โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการองค์ความรู้ ที่จะทำให้ตนเองมีทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และสามารถดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้ นอกจากองค์ความรู้ที่มีอยู่รอบตัวแล้ว ครูต้องกระตุ้น เสริมพลังการเรียนรู้ สร้างพลังจินตนาการให้กับผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ผ่านคลาวด์หรือแพลตฟอร์มที่มีอยู่บนโลกออนไลน์ตามที่ผู้เรียนสนใจ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ กล่าวคือ เป็นการยั่วให้เด็กคิด สะกิดให้เด็กถาม สร้างพัฒนาการให้กับเด็ก สร้างทักษะให้กับผู้เรียน

การพัฒนาครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการในยุคชีวิตวิถีถัดไป

การก้าวผ่านจากชีวิตวิถีใหม่ไปสู่ชีวิตวิถีถัดไป การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การจัดการเรียนการสอนต้องก้าวผ่านรูปแบบเดิม ๆ ที่ครูเป็นผู้บรรยายและผู้เรียนเป็นผู้ฟัง มาเป็นการเรียนรู้แบบใหม่ที่ครูเป็นผู้คอยแนะนำเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นส่วนกลางการถ่ายทอดความรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน สามารถเลือกใช้ที่เหมาะสมกับบริบท ความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ เกิดการอยากเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนจะได้ศึกษาค้นคว้า หาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุดของการเข้าสู่ยุคชีวิตวิถีถัดไป

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นทักษะที่ครูควรมี โดยเริ่มจากที่ครูต้องเป็นผู้รอบรู้ มีความสามารถเชี่ยวชาญด้านศาสตร์การสอนของตนเอง มีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก เสริมพลังสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนผ่านคลาวด์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้เรียนสนใจเพื่อให้เกิดทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง และสามารถต่อยอดความคิดนั้นสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ การที่ครูจะมีภาวะผู้นำวิชาการได้นั้น ต้องอาศัยการส่งเสริมจากผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีความเก่งงาน มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไป โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมาพัฒนาครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการที่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และต้องสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูในการพัฒนาตนเอง สร้างเป้าหมายร่วมกันคือคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยที่ เจริญ ภูวจิตร (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีถัดไปให้มีศักยภาพนั้น ก็เพื่อเป้าหมายให้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ มีทักษะในยุคชีวิตวิถีถัดไป ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาครูให้มีศักยภาพ เป็นผู้นำทางวิชาการในยุคชีวิตวิถีถัดไป สามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็นผู้ชี้แนะ แนะนำและให้คำปรึกษา ส่งเสริมช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง กระตุ้นและเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีพลังจินตนาการและความคิดริเริ่มของผู้เรียนต่อไป

2. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีแนวคิดที่ต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการเรียนการสอน ตลอดการใช้ชีวิตในโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป โดยเฉพาะครูจะร่วมมือกันอย่างไรเพื่อให้เด็กได้รู้ศักยภาพของตนเอง มีทักษะ ทักษะคิด มีความรู้ที่ต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต ด้วยการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ มีทักษะที่เกิดจากการปฏิบัติ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ให้เกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น

3. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนหรือสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดทั้งนำสู่การส่งเสริมกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่ประโยชน์ในการใช้งานของข้อมูล

4. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้จัดทำหรือหาสื่อผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละบุคคล

5. ส่งเสริมและพัฒนาครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียน เนื่องจากในยุควิถีชีวิตวิถีถัดไป เทคโนโลยีจะมีการอัปเดตสิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ซึ่งจะสร้างความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

จะเห็นว่าแนวทางในการพัฒนาครูยุคชีวิตวิถีถัดไปนั้น จะเป็นการเสริมสร้างให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการได้อย่างมีความสุข มีความสุขกับการทำงานในวิชาชีพของตนเอง โดยเฉพาะประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่องยั่งยืน เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างการมีคุณภาพในการจัดการศึกษา เสริมสร้างให้ครูมีทักษะ ความรู้ สมรรถนะในวิชาชีพของตนเองได้อย่างเหมาะสม ที่นำไปสู่ศักยภาพของผู้เรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาครู นำแนวทางการพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีถัดไปมาเป็นฐานคิดในการออกแบบให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาสมรรถนะของครูให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพรองรับวิถีชีวิตในยุคถัดไป สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการพัฒนาไปออกแบบจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพต่อไป ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ครูผู้นำวิชาการในยุคชีวิตวิถีถัดไป

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

บทสรุป

การพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีถัดไป มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ก้าวทันโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ครูต้องมีความ SMART ในการสร้างทักษะภาวะผู้นำวิชาการของตนเองเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยทักษะความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญด้านศาสตร์การสอนของครู (S : Skill) ที่ครูต้องบริหารจัดการองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการที่มีอยู่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ “ยั่วให้เด็กคิด สะกิดให้เด็กถาม” โดยกระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

เป็นสำคัญ (M : Management) ครูต้องสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้ดี ด้วยหัวใจภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เจตคติ จิตสำนึกของความเป็นครู ที่จะปลูกฝังคุณธรรม ความดี ใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ก้าวทันโลกของเทคโนโลยีในยุคชีวิตวิถีถัดไปได้อย่างมีคุณภาพ (A : Attitude) รวมถึงจัดหาสื่อแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง (R : Resource) บนพื้นฐานของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญกับการศึกษา ที่ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นนวัตกรรมของสังคมได้ (T : Technology) ทั้งนี้การจะสร้างให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน โดยการนำแนวทางการพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีถัดไปมาเป็นฐานคิดในการออกแบบให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งองค์กร ที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ “สร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ เพิ่มความสามารถให้กับครู พัฒนาความรู้ให้ได้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของเทคโนโลยี สู่ยุคชีวิตวิถีถัดไป”

บรรณานุกรม

- ครรชิต มนูญผล. (2560). ชุด *Active Learning* สร้างคนดีแก่แผ่นดิน วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม. อีเกิ้ลเปเปอร์ จำกัด.
- เจริญ ภูวจิตร. (2565). (ม.ป.ป.). *แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal*. <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20220308-4.pdf>.
- ฉลองรัฐ เอมมาลย์ชลมารค. (2563). (14 สิงหาคม 2565). *NEXT NORMAL กับวิถีใหม่แห่งการสื่อสาร*. <https://www2.rsu.ac.th/sarnrangsit-online-detail/CommArts-Article15>.
- พระพรหมพิริยะ ถาวโร (มัลลย์รักษ์). (2565). (12 มกราคม 2565). ‘*ครูมืออาชีพ*’ จำเป็นแค่ไหนกับสังคมไทยในยุค *Post-covid*. <https://www.salika.co/2022/01/12/professional-teacher-in-post-covid-era/>.
- พัชรี จันทรเพ็ง. (2561). *การประยุกต์ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติเพื่อการวิจัย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2560). *ความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มารุต พัฒผล. (2562). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การโค้ช เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มารุต พัฒผล. (2563). *การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เย็น ภูววรรณ (2564). *รูปแบบการเรียนรู้วิถีใหม่ ชีวิตวิถีใหม่และความฉลาดทางดิจิทัล*. <https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=3&l=3>

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

วรวงศ์ รักเรืองเดช. (2564). *เปิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการศึกษารองรับ Next New Normal*. กรุงเทพฯ
ธุรกิจ <https://www.bangkokbiznews.com/social/977893>

วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพมหานคร:

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2563). *New Normal* ทางการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิไลภรณ์ คำมั่น และสำราญ มีแจ้ง. (2564). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal วิถีชีวิตใหม่ ความท้าทาย
ของครูไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(3), 13-14.

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2559). *วันครู จาก “SMART Teacher” ถึง “Smart Classroom” สู่การเป็น “Smart Thailand”*. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สุพิชญ์ชญา มีแก้ว และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *สันติศึกษาปริทรรศน์
มจร.*, 9(5), 1952-1963.

อานุกาฬ เลขะกุล.(2564). ความปกติถัดไปอุดมศึกษา : ความท้าทาย. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการ
เรียนรู้*. 1(2), 111-125